

Тақризи

мушовири илмӣ ба диссертатсияи Қаюмов Абдулмаънон Чумахонович дар мавзуи “Асосҳои назариявӣ-методологии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии омӯзгорӣ” (дар мисоли факултетҳои ғайрифилологӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогикӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 –назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ

Бояд тазаққур дод, ки дар ҷаҳони муосир омӯзиши забони англисӣ чун забони муошират ва забони хориҷии дар ҷаҳони муосир аз ҳама зиёд паҳн шуда имкониятҳои насли ҷавонро васеъ гардонида, шароит муҳайё месозад, ки онҳо неруи хешро дар соҳаҳои гуногуни фаъолият самаранок татбиқ намоянд. Вобаста ба ин, дар “Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030” чунин нуқтаи муҳим зикр гардидааст: “Дар таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ як қатор мушкилоте мавҷуданд, ки ҳалли худро наёфта, дар солҳои охир зиёд шуда истодаанд. Омилҳои бавучудорандаи ин мушкилот ҳам дар дохил ва ҳам берун аз низоми маориф қарор дошта, ҳалли онҳо баррасии маҷмуиро тақозо мекунад”. Маҳз, ҳалли масъала ва омилҳои бавучудорандаи мушкилоти бавучудоманда боиси интиҳоби мавзуи “Асосҳои назариявӣ-методологии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ аз масъалаҳои муҳимми илми педагогикаи муосир” аз ҷониби Қаюмов Абдулмаънон Чумахонович гардидааст.

Унвонҷӯ дуруст қайд мекунад, ки мақсад аз таҳияи диссертатсияи мазкур аз ҷиҳати илмӣ асосноккунии қонуният ва имкониятҳои ташкили фаъолияти маърифатӣ, ки асоси ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён ва роҳҳои самараноки ташкили фаъолияти эҷодии онҳо дар раванди таълими забони англисӣ дар факултетҳои ғайрифилологии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ ва ҳамзамон санҷиши амалии он мебошад.

Ба ҳайси асосҳои назариявии қор осори бузургтарин донишмандони русу аврупоӣ ва мутахассисони варзидаи тоҷик қарор гирифта, масоили назариявии масъаларо ба таври комил аз онҳо фаро мегирад. Махсусан, аз саҳифаҳои диссертатсия маълум аст, ки асару мақолаҳои дар солҳои охир ба таърифи аз мадди назари унвонҷӯ дур намондааст. Муаллиф зимни таҳқиқи ин масъала ба бардоште мерасад, ки забонамӯзии омӯзгорони ояндаи фанҳои ғайризабонӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ ҳамчун як қисми таркибии муҳимми раванди таълим ва яке аз талаботи замони муосир дар шароити ҷаҳоншавӣ ба шумор меравад. Танҳо дақиқ муайян кардани асосҳои назариявӣ-методологияи ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти равияи омӯзгорӣ дар раванди таълими забони англисӣ аниқу равшан таҳқиқ шаванд.

Доираи пажӯҳиши мавзӯи мазкур дар мундариҷаи диссертатсия ифода ёфтааст, ки аз муқаддима, 4 боб, 10 зербоб, рӯйхати адабиёт иборат буда, дар маҷмӯъ 400 саҳифаро дар бар гирифтааст.

Дар муқаддима аҳаммияти таҳқиқ, дараҷаи омӯхта шудани мавзӯ баён гардида, мақсад ва вазифаҳои асосии диссертатсия мушаххас шудаанд. Ҳамзамон мақсади таҳқиқот, объекту предмети таҳқиқот, фарзияи таҳқиқот, марҳилаҳои асосии таҳқиқот, сарчашмаҳо, методологияи таҳқиқ, арзишҳои назариву амалӣ, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, навоариҳои илмӣ ва нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда номбар шудаанд.

Арзиши назариявии таҳқиқот аз муайян намудани ақидаҳои психологӣ-педагогии системаи методӣ-назариявӣ ва низоми технологияи ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён, бо назардошти ягонагии мазмун ва фаъолиятнокии омӯзиш, инкишофи фаъолнокии эҷодӣ ва хусусияти фаъолият иборат аст.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот аз таҳияи методҳои самарбахши ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён, ки дар як қатор

тавсияҳои методӣ барои омӯзгорон ва донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ инъикос ёфтаанд, иборат аст.

Боби якуми диссертатсия “Асосҳои назариявии ташаккулёбии шавқмандии маърифатӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ” буда, аз 3 зербоб иборат аст. Дар зербоби аввал “Тамоюлҳои методологии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ таҳлилу баррасӣ шудааст. Дисертант бар он назар аст, ки дар боби мазкур мо роҳҳои асосии ташаккулёбии шавқмандии маърифатии донишҷӯёнро муайян намудем, ки бо такмилёбии ҳам мундариҷаи донишҳои филологӣ ва ҳам бо ташкили раванди омӯзиш алоқаманд мебошад. Дар зербобҳои дуюм ва сеюм дисертант масъалаҳои асосҳои психологӣ-педагогии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ ва мақоми шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ таҳқиқ намудааст. Ин боб, аз рӯи андешаи мо, дар омӯхтани масъалаҳои асосҳои назариявии ташаккулёбии шавқмандии маърифатӣ дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равияи омӯзгорӣ арзиши муайяни илмиву амалӣ дорад.

Боби дуюми рисола “Самтҳои ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии омӯзгорӣ” ном дошта, қисматҳои истифодаи маводҳои таълимии забони англисӣ дар ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯёни факултетҳои ғайрифилологии муассисаҳои таҳсилоти олии касби омӯзгорӣ ва ангеҳои мусоидаткунандаи ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯёни факултетҳои ғайрифилологӣ дар раванди таълими забони англисиро фаро гирифтааст. Дисертант дар таҳқиқи масъалаҳои мазкур ҳулосаи дуруст бароварда, қайд мекунад, ки дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ ва рақобати афзоюндаи дониш ва технология, зарурати

ташаққули шахсияти маърифатталаб ва фаъол дар низоми таҳсилоти олий аҳаммияти аввалиндараҷа дорад.

Боби сеюми рисола “Асосҳои методӣ-ташкилии фаъолияти маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ чӯзи таркибии ташаққули шавқмандии маърифатӣ унвон дошта, аз 3 зербоб таркиб ёфтааст. Зербоби якум масъалаи ташкил ва гузаронидани бозиҳои рамзӣ-нақшофарӣ тавассути маводҳои шавқмандии забони англисӣ яке аз воситаҳои ташаққули шавқмандии маърифатҷӯии донишҷӯёнро фаро гирифта, дар зербобҳои дуюм ва сеюм амалисозии таълими проблемавӣ дар раванди омӯзиши забони англисӣ асоси ташаққули шавқмандии маърифати донишҷӯёни факултетҳои ғайрифилологии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равиҳои омӯзгорӣ ва корҳои аудиторӣ ва ғайриаудиторӣ ҳамчун воситаи ташаққулёбии шавқмандии маърифати донишҷӯён таҳлилу баррасӣ шудааст. Махсусан, масъалаи асосҳои методӣ-ташкилии фаъолияти маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ чӯзи таркибии ташаққули шавқмандии маърифатӣ мавриди таҳлилу баррасии ҳамаҷониба қарор дода, диссертант зикр менамояд, ки аҳаммияти методии модели пешниҳодшаванда ва имкониятҳои ташкили раванди таълим дар факултетҳои ғайризабонӣ дар асосӣ ҳамгирӣ ва ба назар гирифтани принципҳои проблемавӣ ва муоширатӣ иборат аст, ки имкон медиҳад омӯзиши забонҳоро дар факултетҳои ғайризабонии муассисаҳои таҳсилоти олии омӯзгорӣ ба таври нав ба роҳ монад.

Дар боби чоруми диссертатсия, ки “ Фаъолияти санҷишӣву озмоишӣ ва натиҷагирӣ вобаста ба шавқмандии маърифатии донишҷӯён” ном гирифтааст, диссертант масъалаҳои сатҳ, меёр ва нишондодҳои ташаққулёбии шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ, инчунин корҳои санҷишӣву озмоишӣ ва натиҷагирӣ аз динамикаи шавқмандии маърифатии донишҷӯён ҳангоми омӯзиши забони англисиро таҳқиқу баррасӣ намудааст. Ба ақидаи диссертант дар шароити муосири таълим талабот ба равишҳои навоаронаи омӯзиш ва арзёбии

дониш рӯз то рӯз меафзояд, яке аз унсурҳои муҳимми ин раванд, мутобиқсозии фаъолияти санҷишӣ ва натиҷагирӣ ба шавқмандии маърифати донишҷӯён мебошад.

Ба тариқи хулоса метавон афзуд, ки диссертант дар роҳи таҳқиқи масъалаҳои назариявӣ ва амалии асосҳои назариявӣ-методологии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии омӯзгорӣ (дар мисоли факултетҳои ғайрифилологӣ) кушиши судмандеро ба анҷом расонидааст, барои таълифи чунин диссертатсия осори таҳқиқии фаровони марбут ба мавзӯро мутолиа намуда, маводи сарчашмаҳои мухталифро ҳамчун далел мавриди истифода қарор додааст. Инчунин, маводи чопкардаи муаллиф пурра ба мавзӯ мувофиқ аст ва мухтавои қорро фаро мегирад.

Диссертатсияи Қаюмов Абдулмаънон Чумахонович дар мавзуи “Асосҳои назариявӣ-методологии ташаккули шавқмандии маърифатии донишҷӯён дар раванди таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии омӯзгорӣ” (дар мисоли факултетҳои ғайрифилологӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогикӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 – назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ қори анҷомёфта мешуморам ва барои муҳокима ва ҳимоя тавсия медиҳам.

Мушовири илмӣ: доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогика ва психологияи
синфҳои ибтидоии Донишгоҳи давлатии омӯзгории

Тоҷикистон ба номи С. Айни: Нурзода Абдулқӯӣ

Имзои профессор Нурзода Абдулқӯиро
тасдиқ менамоем:

Сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси
ДДОТ ба номи С. Айни:

15.07.2025
С. Қодирзода